

Sygn. akt II PK 242/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Krzysztof Rączka

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T. K.

przeciwko Szkole Podstawowej nr (...) w P.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 października 2017 r.,

skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 18 marca 2016 r., sygn. akt VIII Pa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 7 października 2014 r., skierowanym przeciwko Szkole Podstawowej nr (...) w P., powódka T. K. domagała się przywrócenia do pracy.

Sąd Rejonowy w P. wyrokiem z dnia 2 października 2015 r. oddalił powództwo.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka T. K. od dnia 1 września 2008 r. była zatrudniona w pozwanej Szkole Podstawowej nr (...) im. (...) w P. na podstawie umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku nauczyciela na czas nieokreślony. W piśmie z dnia 23 lipca 2014 r. strona pozwana złożyła powódce oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia.

Przesyłka zawierająca powyższe pismo została przekazana do doręczenia za pośrednictwem poczty w dniu 24 lipca 2014 r. i w tym dniu, po nieudanej próbie doręczenia pozostawiono pierwsze awizo dla powódki. Wobec braku odbioru przesyłki przez powódkę - w dniu 31 lipca 2014 r. pozostawiono dla powódki drugie awizo. Nieodebrana przesyłka została zwrócona nadawcy — Szkole Podstawowej nr (...) w P. W dniu 27 lipca 2014 r. strona pozwana przesłała do powódki korespondencję z Kuratorium Oświaty informującą o podtrzymaniu negatywnej oceny pracy powódki. Powyższe pismo zostało przekazane do doręczenia w dniu 28 lipca 2014 r. i w tym dniu, po nieudanej próbie doręczenia, pozostawiono awizo dla powódki. Na podstawie tego awiza przesyłka została odebrana osobiście przez powódkę w Urzędzie Pocztowym T. w dniu 31 lipca 2014 r.

W ocenie Sądu Rejonowego, doręczenie powódce pisma z dnia 23 lipca 2014 r., zawierającego oświadczenie strony pozwanej o rozwiązaniu umowy o pracę, nastąpiło 8 sierpnia 2015 r. a procedura związana z próbą doręczenia przesyłki w przypadku nieobecności adresata została przeprowadzona prawidłowo. Powódka nie wykazała w toku postępowania, że nie otrzymała informacji o przesyłce z dnia 23 lipca 2014 r., a twierdzenia powódki w tym zakresie Sąd uznał za gołosłowne i niepoparte żadnymi dowodami.

Sąd Rejonowy w konsekwencji uznał, że niedochowanie przez pracownika terminu do zaskarżenia czynności prawnej pracodawcy skutkującej rozwiązaniem umowy o pracę, o którym mowa w art. 264 k.p., zawsze prowadzi do oddalenia powództwa, bez względu na to, czy rozwiązanie umowy o pracę było (w rzeczywistości) zgodne z prawem lub uzasadnione.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 18 marca 2016 r. oddalił apelację powódki od powyższego wyroku.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy poczynił co do zasady prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy w pełni podzielił i przyjął za własne bez konieczności ponownego, szczegółowego ich przytaczania. Sąd Rejonowy jedynie błędnie przyjął, że za datę otrzymania przez powódkę T. K. przesyłki z oświadczeniem o wypowiedzeniu jej stosunku pracy (w trybie doręczenia zastępczego) należy przyjąć 8 sierpnia 2014 r., a nie 7 sierpnia 2014 r. Zarzuty apelacji nie zdołały podważyć twierdzeń powódki o braku awizowania spornej przesyłki. Sprowadzają się one do twierdzeń powódki, że w spornym okresie przesyłki było doręczane przez niedoświadczonych osoby, o czym powódka miała się dowiedzieć z rozmów z listonoszami. Jednak ani w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, ani w postępowaniu odwoławczym powódka nie przedstawiała żadnych dowodów na te okoliczności.

Powódka zaskarżyła ten wyrok skargą kasacyjną, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie: art. 265 § 1 i 2 k.p., przez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sądy obu instancji, że przywrócenie terminu do wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę wymaga od pracownika udowodnienia braku winy w niedochowaniu tego terminu, podczas gdy art. 265 § 1 i 2 k.p. wymaga jedynie uprawdopodobnienia okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu, czemu powódka sprostowała; art. 265 § 1 k.p., przez jego niezastosowanie - tj. odmowę przywrócenia powódce terminu do wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę na skutek uznania, że powódka ponosi winę za przekroczenie terminu określonego w art. 264 k.p., pomimo że całokształt okoliczności sprawy potwierdza, iż powódka działała w dobrej wierze, zaś nieodebranie przez nią korespondencji zawierającej oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o pracę a w konsekwencji - opóźnienie we wniesieniu odwołania - nie było przez powódkę zawinione.

Skarżąca zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania: art. 382 k.p.c., przez nieuwzględnienie przez Sąd całego materiału zgromadzonego w sprawie, tj. pominięcie przy dokonywaniu oceny zawinienia powódki w przekroczeniu terminu do wniesienia odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę niekwestionowanych przez Sądy obu instancji twierdzeń powódki odnoszących się do jej osobistej wizyty w placówce Poczty Polskiej w dniu 31 lipca 2014 r. celem odbioru innej awizowanej

korrespondencji (także nadanej przez stronę pozwaną) i uzyskania wówczas od pracownika Poczty Polskiej nieprawdziwej informacji, że poza odbieraną wówczas korespondencją w placówce tej nie znajdowała się żadna inna adresowana do powódki przesyłka, a także - pominięcie przez Sąd postawy strony pozwanej, która wiedząc, że powódka nie odebrała przesyłki zawierającej oświadczenie o wypowiedzeniu, nie ponowiła wysyłki tego oświadczenia, pomimo że mogła liczyć się z nieodebraniem przez powódkę tej korespondencji (co miało miejsce w okresie wakacyjnym, w którym nadto powódka borykała się problemem depresji); przy czym uwzględnienie i dokonanie przez Sąd oceny ogółu tych okoliczności (czego Sądy obu instancji zaniechały) pozwoliłoby dokonać szerszej oceny staranności postawy powódki w kontekście art. 265 § 1 k.p., co mogłoby istotnie wpłynąć na wynik sprawy oraz art. 386 § 4 k.p.c., przez nieuchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, pomimo że Sąd pierwszej instancji błędnie odmówił powódce przywrócenia terminu do wniesienia odwołania, co skutkowało nierozpoznaniem istoty sprawy, tj. zaniechaniem rozpoznania merytorycznie żądania pozwu - oceny zasadności rozwiązania przez pozwaną umowy o pracę z powódką i zasadności żądania przywrócenia powódki do pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 382 k.p.c., sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Ma on zatem charakter ogólnej dyrektywy określającej istotę postępowania apelacyjnego jako kontynuację merytorycznego rozpoznania sprawy. Może zaś stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej, jeżeli skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego materiału oraz że uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 100/98, OSNC 1999 nr 9, poz. 146 i z dnia 7 lipca 1999 r., I CKN 504/99, OSNC 2000 nr 1, poz. 17 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2007 r., III CSK 337/06, LEX nr 274217; z dnia 9 czerwca 2005 r., III CK 674/04, LEX nr 180851; z dnia 12 czerwca 2013 r., II CSK 634/12, LEX nr 1363015). Materiałem zebrany w rozumieniu art. 382 k.p.c. są twierdzenia, wnioski i zarzuty stron oraz przeprowadzone dowody (wyroki Sądu

Najwyższego: z dnia 5 listopada 2015 r., III UK 34/15, LEX nr 1977827; z dnia 20 lutego 2014 r., I CSK 239/13, LEX nr 1425168).

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd drugiej instancji nie odniósł się do (podnoszonych w apelacji) twierdzeń powódki dotyczących jej osobistej wizyty w placówce Poczty Polskiej w dniu 31 lipca 2014 r. celem odbioru innej awizowanej korespondencji (także nadanej przez stronę pozwaną). Pominięcie to jest na tyle istotne, że może mieć wpływ na wynik sprawy. Wystarczy bowiem zadać pytanie, jakie okoliczności mogą uzasadniać to, że powódka odebrała – w okresie awizowania spornej przesyłki – inną korespondencję od strony pozwanej, szczególnie w sytuacji, gdy znany jest nadawca przesyłki, ale nie jest znana jej treść. W świetle tej okoliczności konieczne jest rozważenie dwóch wersji, pierwszej, że powódka świadomie lub przez zaniedbanie uchyliła się od odbioru z placówki pocztowej jednego z dwóch pism strony pozwanej (nie znając ich treści) i drugiej, że nie znalazła awiza w skrzynce pocztowej.

Zasadny jest zatem zarzut naruszenia art. 382 k.p.c. i stanowi to dostateczną podstawę do uchylenia zaskarżonego wyroku – bez konieczności badania zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Niemniej jednak wskazać należy na nietrafność stanowiska skarżącej, że samo uprawdopodobnienia braku winy w przekroczeniu terminu do wniesienia odwołania od rozwiązania umowy o pracę jest wystarczające do jego przywrócenia.

Sąd Najwyższy jest zgodny w poglądach co do tego, że z art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. wynika, że oświadczenie woli pracodawcy o rozwiązaniu z pracownikiem umowy o pracę wywiera skutek prawny w momencie, w którym adresat tego oświadczenia woli (pracownik) mógł realnie zapoznać się z jego treścią (por. uchwałę z dnia 6 października 1998 r., III ZP 31/98, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 80; uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 9 września 1999 r., III ZP 5/99, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 131; OSP 2000 nr 7-8, poz. 103, z glosą T. Liszcz oraz wyroki z dnia 16 marca 1995 r., I PRN 2/95, OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 229; z dnia 9 grudnia 1999 r., I PKN 430/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 309; z dnia 26 listopada 2003 r., I PK 490/02, OSNP 2004 nr 20, poz. 353 oraz z dnia 16 grudnia 2008 r., I PK 88/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 4, s. 196). W sytuacji, gdy pracownik, mając realną możliwość zapoznania się z treścią oświadczenia woli,

z własnej woli, celowo nie podejmuje przesyłki zawierającej to oświadczenie, należy przyjąć, iż zostało mu ono skutecznie złożone (por. wyroki: z dnia 11 grudnia 1996 r., I PKN 36/96, OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 251; z dnia 13 grudnia 1996 r., I PKN 41/96, OSNAPiUS 1997 nr 13, poz. 268; z dnia 23 stycznia 1998 r., I PKN 501/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 15). Taką możliwość ma pracownik, któremu pismo rozwiązujące umowę o pracę wysłano listem poleconym, jeśli nie wystąpiły okoliczności uniemożliwiające mu odebranie przesyłki w urzędzie pocztowym, np. brak awiza w skrzynce pocztowej bądź dłuższa nieobecność pracownika pod wskazanym pracodawcy adresem czy też inne, niezależne od pracownika przeszkody w podjęciu przesyłki. Przykładowo w wyrokach z dnia 5 października 2005 r., I PK 37/05 (OSNP 2006 nr 17-18, poz. 263) i z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 124/04 (LEX nr 602690) Sąd Najwyższy przyjmuje, że dwukrotne awizowanie przesyłki poleconej zawierającej oświadczenie pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy stwarza domniemanie faktyczne, że pracownik miał możliwość zapoznania się z treścią takiego oświadczenia, które może być obalone przez przeprowadzenie dowodu na okoliczność braku możliwości zapoznania się z treścią oświadczenia pracodawcy przed upływem terminu na podjęcie przesyłki poleconej zawierającej to oświadczenie (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005 r., I PK 37/05, OSNP 2006 nr 17-18, poz. 263; z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 124/04, LEX nr 602690).

Przyjęcie przez sąd, że powód obalił domniemanie faktyczne wynikające z doręczenia zastępczego, następuje w oparciu o ocenę (art. 233 § 1 k.p.c.) zaoferowanych przez niego dowodów, w wyniku której sąd ustala okoliczności faktyczne sprawy. Nie wystarczy zatem samo uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu. Już w wyroku z 6 sierpnia 1998 r., I PKN 258/98 (OSNAPiUS 1999 nr 17, poz. 547) Sąd Najwyższy podkreślił, że chociaż orzecznictwo sądowe liberalnie podchodzi do kwestii sposobu (formy) złożenia przez pracownika wniosku o przywrócenie terminu (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 14 marca 1986 r., III PZP 8/86, OSNCP 1986 nr 12, poz. 194), nie zmienia to podstawowej zasady, zgodnie z którą pracownik musi w terminie siedmiu dni od ustania przyczyny usprawiedliwiającej uchybienie terminu powołać się na okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie (uprawdopodobnić je), ale

następnie powinien wykazać (udowodnić), że termin został przekroczony bez jego winy. Pogląd ten nie uległ zmianie w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 sierpnia 2002 r., I PKN 480/0, OSNP 2004 nr 8, poz. 138; z dnia 29 maja 2007 r., II PK 316/06, LEX nr 898858). Nie jest uzasadnione odwołanie się w tej kwestii do uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2012 r., II PK 62/12 (LEX nr 1274968). Wprawdzie znalazło się w nim zdanie, że: „Przywrócenie terminu wymaga wykazania braku winy pracownika (art. 265 § 1 k.p.) poprzez uprawdopodobnienie okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu (art. 265 § 2 k.p.)”, ale pada ono w określonym kontekście, biorąc pod uwagę kolejne zdanie: „Przepis art. 265 k.p. nie może być rozumiany w ten sposób, że pracownik, który wnosi pozew o rozwiązanie stosunku pracy ze znacznym przekroczeniem terminu określonego w art. 264 § 1 k.p. i nie składa odrębnego wniosku o przywrócenie terminu, nie jest obowiązany do uprawdopodobnienia okoliczności uzasadniających przywrócenie terminu”. Całość wypowiedzi wyjaśnia, że tylko wtedy można uznać, że pozew zawiera „*implicite*” wniosek o przywrócenie terminu, jeśli pracownik uprawdopodobni w nim okoliczności uzasadniające przywrócenie terminu. Jest to logiczne, jeśli weźmie się pod uwagę treść art. 265 § 2 k.p., z którego wynika, że we wniosku o przywrócenie terminu do wniesienia odwołania należy uprawdopodobnić okoliczności uzasadniające przywrócenie terminu.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z 398²¹ k.p.c.

r.g.